

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik
Postbus 2235
6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Ton Breuls	Voorzitter	00-3212454059	<i>tbreuls@skynet.be</i>
Joep Orbons	Secretaris	043-361 87 93	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Norbert Hensing	Bestuurslid	043-326 41 14	<i>n.hensing@wxs.nl</i>
Rik Bastiaens,	Bestuurslid	043-362 04 02	<i>rikb@home.nl</i>

E-mail SOK:

sok@nhgl.org

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica".

Bestuur Stichting ir D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Desirée Schoenmakers	Secretaris	043 - 321 65 06	<i>d.schoenmakers@wanadoo.nl</i>
Pierre Hardy	Penningmeester	043 - 363 75 91	<i>pfg.hardy@hetnet.nl</i>
Wilfred Schoenmakers	Bestuurslid	043 - 344 07 41	<i>W.Schoenmakers@mw.unimaas.nl</i>

E-mail Stichting ir. D.C. van Schaik:

vanschaikstichting@nhgl.org

Technische commissie Stichting ir D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Plateauweg 7, 6212 EA Maastricht, Telefoon:043 - 3218473

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Telefoon: 00 - 3212454059

Redactie SOK-INFO:

Fons Leunissen, Wijnbesstraat 105, 6543 TL Nijmegen, Telefoon: 024 - 3781820
E-mail: sok-info@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.
De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september, en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.
Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-INFO.

Voorpagina: Berglopen aan het begin van de twintigste eeuw

Oproepen van en naar SOK-leden

Adreswijzigingen

Nieuw adres Frans Kapteijns, Projectleider regionale projecten Vereniging Natuurmonumenten: Proosthof 14, 6325 EX Berg en Terblijt, Tel. 043-6080260, Mobiel 06-54295330, Kantoor Eindhoven 040-2971414

Nieuw adres Moses Rathbun: Ocarinastraat 12c, 6217 EZ Maastricht, Tel.: 043-3479724, E-mail: mrathbun@wish.net

Nieuw adres Dhr. Wilfried. Schoenmakers: Via Regia 147d 6216 BV Maastricht 043 3440741

Ledenavond

Vrijdag 8 maart is er weer ledenavond in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. De aanvang is zoals gebruikelijk om **19.30 uur**. Tijdens het ter perse gaan van deze INFO was het programma nog niet helemaal rond. Er zal echter zeer waarschijnlijk tijd over zijn voor "spontane" bijdragen door de leden, dus wie groevidia's wil laten zien, iets wil vertellen over de voortgang van zijn of haar groeve-onderzoek, mededelingen wil doen of verzoeken heeft aan mede-leden, of een boom wil opzetten over de een of andere actuele kwestie in verband met groeven, wordt bij dezen hartelijk, zelfs dringend uitgenodigd om dat te doen. De avond wordt afgesloten met gelegenheid tot naborrelen in het museumcafé.

Congres in Liverpool

Van 8 tot en met 12 augustus zal er dit jaar weer een ondergronds congres gehouden worden in Liverpool. Het wordt georganiseerd door "Friends of Williamson Tunnels". Er zullen bezoeken gebracht worden aan de Tunnels van Williamson, het ondergrondse militaire complex "Western Approaches", een bovengrondse-ondergrondse spoorweg, de tunnels onder de Mersey en enkele ondergrondse zaken in het nabije Wales. Geen kalksteengroeven maar wel een heel breed scala van andere ondergrondse zaken. Twee jaar geleden werd hierover reeds tijdens een SOK-ledenavond een diapresentatie gegeven door Joep Orbons .

Meer informatie op www.souterrains2k2.co.uk of bij Joep Orbons, Holdaal 6, NL 6228 GH Maastricht, The Netherlands, Tel: 043-3618793, Fax: 043-3672585, e-mail: jorbons@xs4all.nl

Jaarlijkse beurs voor lampenverzamelaars

Op 1 juni 2002 zal het tiende "Grubenlampen Sammlertreffen" plaatsvinden in Wilnsdorf in Duitsland. Er is een speciale tentoonstelling van reddingslampen. Niet alleen Duitse, maar ook veel Europese verzamelaars en verzamelaars uit andere werelddelen komen komen hier jaarlijks bij elkaar. Ook diverse SOK-leden zijn iedere keer weer present.

Inlichtingen: Joep Orbons.

John Caris stopt met bestuursfunctie

John Caris heeft besloten zijn functie in het bestuur van de SOK neer te leggen. We vinden het jammer dat een zo gemotiveerd iemand als John, die altijd zo perfect zijn werk deed, uit het bestuur stapt. John had altijd heel prima ideeën, die de SOK goed kon gebruiken. Goede ideeën kosten echter veel tijd en nog meer energie, wil je ze goed uitvoeren. John zou dit allemaal graag en ook zeker met volle steun van het bestuur doen, maar zijn werk en de nieuwe aanwinst thuis vragen nu zijn tijd en energie. Daarom heeft John besloten om geen half werk te gaan afeveren, maar zijn plaats in het bestuur vrij te maken voor iemand anders. We weten echter dat we nooit tevergeefs een beroep op hem zullen doen als er zich incidenteel nog een leuke en uitdagende klus voordoet.

Bij dezen willen we, namens onze hele studiegroep, John heel hartelijk danken voor zijn grote inzet voor de SOK.

Het bestuur

Brief van John Caris

Beste mede-SOKkers. Veel SOK-leden dragen op zijn of haar eigen wijze hun steentje bij aan het succes van "onze club". Zelf heb ik sinds medio 1998 een bescheiden aandeel geleverd door binnen het bestuur mee te denken en mee te praten over de SOK. Met ingang van het nieuwe jaar heb ik deze bestuursfunctie beëindigd. Ik heb die rol altijd met plezier vervuld en denk met genoegen terug aan de vele vergaderingen bij de verschillende bestuursleden thuis, waar behalve stevig gediscussieerd ook flink gelachen werd en het glaasje pils na afloop best smaakte!

Men zou kunnen zeggen dat dit besluit mijn goede voornemen was voor 2002. Het vorige jaar was een jaar waarin veel veranderde in mijn leven door de geboorte van mijn zoontje, afgelopen zomer. Door deze belangrijke gebeurtenis heb ik de prioriteiten in mijn leven opnieuw op een rijtje gezet. Mijn gezin en mijn nieuwe rol als vader komen daarbij uiteraard op de eerste plaats. Een aantal bezigheden, waaronder het bestuurslidmaatschap van de SOK, geef ik dus graag op om meer tijd te kunnen vrijmaken voor deze belangrijke zaken.

Mijn grote berghobby zal ik blijven uitoefenen, als SOK-lid door het doen van onderzoek, door met andere berggekken de berg in te gaan, en vanzelfsprekend ook door trouw de ledenavonden te bezoeken. Dus tot de volgende SOK-avond!

John Caris

Beheerder keldertjes Slavante benoemd

Zoals eerder vermeld in de SOK-INFO, zijn de keldertjes van het voormalige klooster Slavante in beheer genomen door de Stichting ir. D.C. van Schaik. In de keldertjes was in de loop van de tijd heel wat troep achtergelaten. Dit is allemaal door vrijwilligers van de SOK naar buiten gebracht en afgevoerd. Normaal gesproken is opruimen niet de prettigste taak, maar met een groep als deze werd het een leuke klus. De volgende stap was het zoeken naar een definitieve beheerder. De Stichting plaatste een oproep in de SOK-INFO voor mensen die deze post graag op zich wilden nemen. Hier heeft één persoon op gereageerd. Deze keer

hoefden we dan ook niemand teleur te stellen en urenlang vergaderen was er ook niet bij; de heer Ad Lagas was de enige kandidaat en werd benoemd als beheerder. Ad Lagas is naast SOK-lid ook VVV-gids in gangenstelsel Zonneberg. Hier is dus nu een nieuwe taak bijgekomen. Wij hopen dat Ad met veel plezier deze nieuwe taak op zich neemt en wensen hem hierbij veel succes!

Desiree Schoenmakers, namens het bestuur van Stichting ir. D.C. van Schaik.

Nachwuchs

Op 5 februari werd het gezin Goessens uitgebreid met een klein berglopertje. Zijn naam is Yannick. Het SOK-bestuur feliciteert bij dezen, mede namens alle SOK-leden, de familie Goessens met deze geslaagde poging om voor "Nachwuchs" te zorgen en wenst hen heel veel geluk.

Redactioneel

Op de voorkant van deze INFO staat een leuk plaatje van berglopers uit het begin van de vorige eeuw. Ja, ze doen inderdaad denken aan Janssens en Janssen uit Kuifje. Let vooral ook eens op de fraaie lampion die de ene vasthoudt! Het is een grappig kiekje dat bij nadere beschouwing echter geladen is met een dramatische expressie die slechts wordt geëvenaard in het werk van het puikje der oude meesters. De man met de lampion poseert onzeker wiebelend op een richel, terwijl de andere man hem met een heroïsch gebaar de helpende hand reikt. Dit zijn de ware gentleman-berglopers! De cynici onder de lezers zullen nu wellicht roepen dat het fatjes zijn, die vrezen dat er mergel op hun dure klofje komt, maar die weten niets van de loodzware maatschappelijke code's waaronder deze heren in hun tijd gebukt gingen en die hen dwongen tot het dragen van dergelijke harnassen. De redactie vindt dat deze foto moet worden vergroot, ingelijst en op de ledenavond moet worden opgehangen in het zaaltje van het NHM, als inspiratie tot een nog betere onderlinge samenwerking. Overigens kunnen we ons gelukkig prijzen dat de SOK reeds een flink aantal "gentleman-berglopers" rijk is, die nooit te beroerd zijn om een medebergloper een helpende hand te bieden bij een serieus onderzoek. We denken dan bijvoorbeeld aan iemand als Jan Spee. Velen, zéér velen van ons, zullen wel eens hebben mogen profiteren van zijn systematische documentatie, zijn unieke themaboeken, zijn indrukwekkende fotocollectie en zijn parate kennis. Hij treedt niet graag op de voorgrond door middel van publicaties maar na een "Wèls diech neet ins gèt sjrievve veur d'n INFO" verraste hij ons toch met een schrijven waarin hij waardevolle aanvullende informatie geeft bij maar liefst drie artikelen uit SOK-INFO 97. De onderzoekers die met die kwesties bezig zijn, zullen hier beslist zeer blij mee zijn, omdat er weer enkele ontbrekende stukjes van hun puzzel terecht zijn.

En wie zal ons genoeg beschrijven, toen we op de valreep nog een belangwekkende bijdrage, een stevige helpende hand, betreffende het onderzoekje naar het reilen en zeilen van Nic Willems mochten ontvangen van de heer Morreau van de Sighting Oud Sint Pieter. De INFO heeft dus weer eens te meer bewezen, te kunnen functioneren als "Interactief Medium"! We begonnen ons overigens onderhand wel wat zorgen te maken omdat de in de INFO beschreven kwesties bijna zonder uitzondering handelden over zaken die met de groeven van de Sint-Pietersberg te maken hebben. En dat terwijl er nog zowat tweehonderdvijftig andere groeven zijn! Gelukkig lostte dit probleem zich vanzelf op doordat Ed Stevenhagen in dit

nummer een oproep plaatst met betrekking tot de Ravensboschgroeve. We hopen dat men hem ook de helpende hand zal reiken en dat we hierover in de INFO nog meer zullen vernemen.

Na deze gebruikelijke redactionele preek ter lering en vermaak, nog wat losse mededelingen:

- In deze INFO is de bijgewerkte ledenlijst opgenomen. Zij zit weer als "centerfold" in het midden van het blad en kan er dus eventueel zonder het blad te beschadigen uit worden genomen.
- Het E-mail adres katja.rodenburg@isvw.nl voor de SOK-INFO is per 1 maart jl vervallen. Alle E-mail voor de INFO moet nu naar sok-info@planet.nl.

De redactie

Wie heeft informatie over de Ravensboschgroeve?

De Ravensboschgroeve is voor velen een onbekend begrip. In het rapport van A. Van Wijngaarden worden er zelfs drie groeven onder die noemer vermeld: de nummers 158, 159 en 169. Op een oude kadasterkaart uit 1768 wordt al gesproken over "Den Kaalenberg, waar onder in gaat den mergelberg alwaar mergelsteenen worden uytgevaaren welke tot Metzelwerk gebruykt worden". Dat de berg zelfs ouder is, blijkt uit een opschrift uit 1693 dat ik er heb aangetroffen. Ook bevinden zich er halstergaten en een route met karrensporen. Een oppervlakte van 50x50 meter is door mij gekarteerd (1993), maar er is meer, veel meer! Aan de buitenzijden worden met gemak drie andere plaatsen aangewezen waar mogelijk ingangen zijn geweest. In het bos bevinden zich vele instortingsdolines die wijzen op een groeve van mogelijk 110 meter diep en 100 meter breed. Momenteel ben ik bezig aan een onderzoek en ben ik geïnteresseerd in informatie over de groeven en de exploitatie. Wanneer vonden de instortingen plaats? Wanneer is de groeve gesloten. Wie zijn de personen waarvan de namen in de groeve werden aangetroffen: P Leclerck (q?), J.M. Doen.(?) 1829, I. v.d. Wyer (1863), F BoschH (18?..), Heijnen (1862). Ook werd er een portret aangetroffen van Janneke Sluiter (1964) uit de tijd dat er nog vleermuizen werden geteld door Sluiter, v. Heerdt, Voute, Meijer Bong en van Arkel. Wat is er van deze mensen geworden?

Ed Stevenhagen, Velddreef 293, 2727CH Zoetermeer
stevenhagen@xs4all.nl

Enkele kanttekeningen bij drie artikelen in SOK-INFO 97

Normaliter treed ik niet zo graag op de voorgrond door artikelen te schrijven, maar ik wil wel altijd gaarne behulpzaam zijn met het verstrekken van gegevens aan personen die serieus bezig zijn met een of ander artikel of onderzoek. Op verzoek van de redactie ben ik dus maar eens achter de machine gekropen om te reageren op enkele artikelen uit SOK-INFO 97. Inmiddels zijn de INFO's immers al kleine boekwerkjes geworden met meerdere artikelen!

Aan het artikel van Ad Lagas "Op zoek naar Nic Willems", kan ik het volgende toevoegen: Buiten de bekende "ansichtkaart" is er ook nog een minder bekende folder waarin Willems zijn berg aanprijst. Er wordt in vermeld wat er allemaal te beleven valt in de Zonneberg, die zijn naam ontleent aan de "Eenige ingang" gelegen "onder pachthoeve Zonneberg", zoals Willems het toen nog aanduidde. Onder de vele bezienswaardigheden vinden we "een onderderdaarsch fossielen-museum, merkwaardige houtskool-wandtekeningen en eeuwenoude handtekeningen (14e eeuw)" Ik denk overigens dat we die laatste categorie met het spreekwoordelijke lampje zullen moeten zoeken! Verder wordt er in de folder vermeld dat de rondleiding ruim één uur duurt en dat er betrouwbare gidsen zijn. Hieruit blijkt dus dat er meerdere gidsen waren. De kaarten waren verkrijgbaar bij "den heer H. Willems, Ursulinenweg 5, St.Pieter." Ik meen dat we hieruit mogen afleiden, dat Willems de hoofdgid was, want hij verkocht immers de kaarten. Ik ben er zeker van dat de persoon op de omslag van SOK-INFO 97 Willems is, ook al is zijn gezicht daar niet te zien. Op een foto in de folder staat hij namelijk duidelijker afgebeeld terwijl hij poseert naast de schildpad, die hier wordt aangeduid als "Chelonia Hoffmani". Ook op deze foto heeft hij die typische pet op zijn hoofd. Verder is er in de folder nog een goede foto afgebeeld met de Mosasaurus, die wordt aangeduid als "Maashagedis", en het inschrift "Museum N. Willems". Hans Kamphoven liet weten dat Willems nog in 1938 rondleidingen verzorgde. Nu is het aardige dat Wim Bakker op zondag 16 april 1944, dus toevallig de dag na de bewuste vijftiende april, waarover Kees van Hooijdonk vragen stelde in zijn artikelen in SOK-INFO 92 en SOK INFO 97 (waar ik hier ook nog op zal terugkomen) in een dagboek van de "Vleermuizenclub" schreef: "Een heer die naar oude namen zocht, had ons gevraagd naar de naam 'Groesbeek' prince de Liège, die we in gang I vonden. Hier kwam ook Willems de gids ons achterop". Als deze gids N. of H. Willems was, dan verzorgde die dus ook nog rondleidingen in 1944. Dit is dus weer een steentje bijgedragen aan deze kwestie.

Voor Kees van Hooijdonk heb ik helaas alleen maar teleurstellingen. In de "oude bergen" waarvan Jan Dielis de inventarisatie voor zijn rekening nam ben ik geen Van Hooijdonk tegengekomen. Ik vermoed dat de namen A. Hermans, C. van Hooijdonk, M. Manekse, R. Dolhein en J. Hermans de namen zijn van "gelegenheidsbezoekers". Het zijn in ieder geval geen vaste bergmensen, want voor zover ik weet, komen deze namen niet voor op andere plaatsen. (Er is mij nog wel één opschrift van een J. Hermans bekend, maar dat is uit 1869.) Dat er de namen bij staan van de "Vleermuizen" Moors, V.d. Port en Bakker zal betekenen dat zij de "gidsen" waren op een tocht die vermoedelijk leidde naar de Zwarte Berg, aangezien het opschrift zich bevindt bij de E-Muur, die nu de doorgang naar dat stelsel afsluit. Het is jammer voor Kees dat er geen verslag van 15 april 1944 in de dagboeken van de Vleermuizen is opgenomen. W. Bakker zou het beste kunnen weten

waarom dat zo is, want hij was de schrijver in de betreffende periode. Wellicht hoorde deze zaterdagtocht niet in de dagboekverslagen thuis, omdat het geen echte expeditie van de Vleermuizen was. Na die "open" 15e april volgt 16 april en daar is wel een heel verslag van gemaakt. Ik vind het leuk om de aantekeningen van deze "day after" hier wat verder uit te diepen, omdat ik zelf met het onderwerp te maken heb gehad, al was dat dan wel meer dan veertig jaar later! Ik citeer eerst het verslag uit 1944: "Stied (Witlox) zou met de hele familie en nog een paar vrienden de berg ingaan. Harry (Ceha) en ik (Bakker) besloten om ook te gaan, maar niet met Stied." Wat ik nu zo leuk vind, is dat Bakker en Ceha een tocht ondernamen naar "Janssen-Eggels" en daar in de enige lange karstgang van de St. Pietersberg kropen, maar door angst overmand niet verder durfden. Dat is

overigens helemaal niet zo verwonderlijk, want het eerste gedeelte van dit kruipgangetje is al achttien meter lang als ik me goed herinner, en het is er zo smal dat je er bijna niet kunt draaien. Bakker schreef: "We liepen door de kwekerij van Jansen-Engelen en zagen een gangetje, een karstverschijnsel, waar we doorkropen, maar halverwege hadden we er genoeg van en met moeite draaiden we ons om en gingen terug, we wisten nog niet waar het uitkwam, maar waren echt niet meer van plan om daar ooit nog eens in te gaan." Voor mij is dit een prachtig verhaal want ik kan me alles levendig voorstellen. Ik heb deze karstgangetjes in kaart gebracht, nadat ik 's nachts door enkele opgewonden berglopers van mijn bed was gelicht met de opzienbarende bekendmaking dat ze een geheel nieuw stelsel hadden ontdekt. Dat was in juni 1986 en er was ditmaal heel wat werk aan vooraf gegaan. Bijgaande een foto van de toegang tot het gangetje. Het opschrift zegt alles: "Dit was de 1e en de Laatste maal H. Ceha en W. Bakker" Een strakke pijl wijst recht de nauwe karstpijp in!

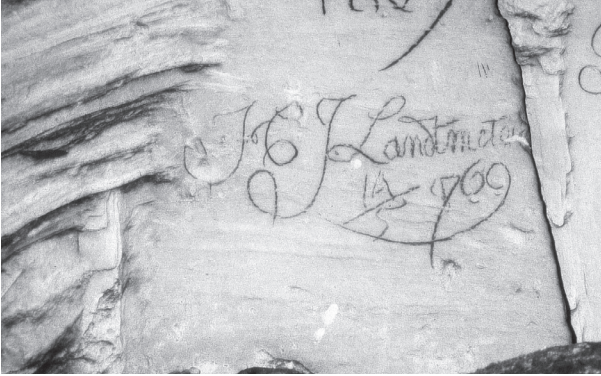
John Caris schrijft altijd prachtige artikelen in de reeks "Bezoekers opgespoord", zo ook in de SOK-INFO 97 over het opschrift "Maurits Lowenthal". Aan het slot van die aflevering doopte hij zijn rubriek voor één keertje om tot "Bezoekers ontmaskerd". Toch meen ik dat met deze ontmaskering conclusies worden getrokken die niet als enig mogelijke uitkomst gelden. Ik veronderstel dat de lezer het artikel kent en zal het hier niet helemaal door lopen. "1748 MAURITS LOWENTHAL", dat staat er op de wand, maar dat wil nog niet zeggen dat "Maurits" als voornaam bij "Lowenthal" hoort. Ik betwijfel dit ten eerste en denk dat het aparte namen zijn. "Maurits" verwijst dan naar Maurits van Saksen. (Dus hetzelfde als John Caris beweert. Red.) Over de schrijfwijzen van namen zullen we maar niet teveel gaan bomen: Löwendal - Lowenthal - Löwenthal. We weten dat de beide "krijgsheren" in 1748 in Maastricht zijn geweest en we kunnen ons ook voorstellen dat ze belangstelling hebben gehad voor ondergrondse stelsels. Wellicht heeft een gids dus de eer gehad om deze beroemde personen rond te leiden. Hun namen zijn door één persoon op de mergel geschreven. Het is één hand en het zijn dus geen aparte naamsvermeldingen door de personen zelf. Het kwam vaker voor dat gidsen namen van aanzienlijke personen op de mergelwand schreven. Soms werden er speciale tableaux gemaakt en dan was het gebruikelijk dat de betreffende personen zelf hun handtekening plaatsten onder de van te voren geschreven namen. Misschien had de gids, die de opdracht had gekregen het vermaarde tweetal rond te leiden, dit opschrift bedacht als een verrassing. Het zijn dan ook geen handtekeningen, maar gewoon naamsvermeldingen. Het jaartal 1748 ziet er goed geschreven uit, zelfs beter dan de namen. Het is interessant om zo'n jaartal eens na te trekken en wat is er mooier dan dit te doen aan de hand van de "Chroniek van Maastricht" uit 1815, van A.J. Flament, rijksarchivaris van Limburg. Bij 11 april 1748 lezen we: "Kwamen de Franschen Maastricht belegeren en nadat de loopgraven 22 dagen geopend waren, kwam men overeen aangaande een wapenstilstand van 48 uren om de artikelen te bepalen voor het overgeven van de stad. Deze werden opgesteld en op zeven mei ondertekend en men stemde toe dat de bezetting der stad zou uittrekken met alle eeretekens van den oorlog." Verder lezen we dan bij 10 mei: "Deden de maarschalk van Saksen, opperbevelhebber en de maarschalk van Löwenthal hun intrede te Maastricht". Volgens mij hoeft het opschrift in de Zonneberg dus niet persé geschiedvervalsing uit het begin van de twintigste eeuw te zijn en zou het best daadwerkelijk in 1748 kunnen zijn geplaatst. Overigens is mijn schrijfwerk niet bedoeld als kritiek op het artikel van John, maar slechts als een andere mogelijke zienswijze.

Jan Spee

Bezoekers opgespoord: Henricus Landtmeter

Op 25 maart 1740 werd Hendrik Landtmeter door het stadsbestuur aangesteld als stadsdrukker. Deze functie werd bij toerbeurt toegewezen aan een Brabantse of Luikse drukker. Landtmeter werd als Brabantse stadsdrukker aangesteld. In de raadsverdragen van 1741 komt Landtmeter ter sprake nadat hij door een stukje, gepubliceerd in de stadsalmanak, een rel had veroorzaakt. Het gemeentebestuur of de burgerij van Tongeren voelde zich blijkbaar beledigd door deze publicatie. Reden genoeg voor de stadsraad om aan drukkers te verbieden iets te publiceren zonder voorkennis van de Hoogschouten. Landtmeter kreeg niet lang daarna het alleenrecht voor het drukken van de "nieuwen nauwkeurigen almanak" waarop hij de stadsengel mocht afbeelden, iets dat andere drukkers verboden was. Het

bedrijf van Landtmeter, dat naast het oud-stadhuis (Dinghuis) was gelegen, werd door diens echtgenote voortgezet nadat Hendrik was gestorven. Wanneer hij overleed is niet precies bekend, maar het was in elk geval na 1776. Ook de naam van weduwe Landtmeter komt in Raadsverdragen voor. Ze had een geschil met een andere drukker die almanaken drukte en verkocht, iets waarop Landtmeter volgens de weduwe het alleenrecht had.

Het opschrift "H.J.Landtmeter 14-5-1769" is in rood krijt geschreven en staat in de Zonneberg. Men kan het vinden in de omgeving van de Derde Pompkamer.

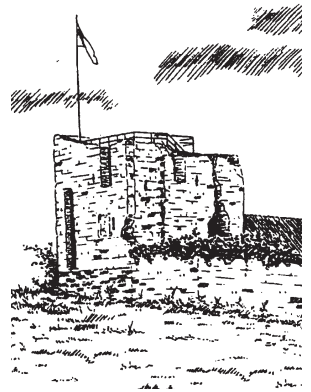
John Caris

Lichtenberg

naar binnengekeerde mergelstenen carré de rug afgewend, alleen de hoektoren overziet dominant de periferie
Mons lucis, lichtend voorbeeld voor jaren

vergeten verleden - lag hier een burcht waar roofridders alleen namen en knechtten dolende soldeniers brandschatten en moordden, gejaagden een veilige omarming vonden.

door God en alleman verlaten
angstig verankerd op loodrecht restant kent ook hier de tijd geen genade?
sta op de oude rechten, houd stand!

John Hageman

Een reactie op "Op zoek naar Nic Willems"

Nicolaas Hubertus Willems werd op 11 september 1858 geboren op de Kommel te Maastricht. Zijn vader was landbouwer en een van de vele stadsboeren van de Calvariestraat en Jekerstraat en omgeving die de landerijen bewerken buiten de Tongerse- en Brusselsepoort. Nicolaas treffen we aan op hoeve Zonneberg, nadat deze door Emmanuel Duchateau is verlaten. Op 17 november 1890 deelde Gustaaf Maielle, inmiddels eigenaar van hoeve Zonneberg en van 15 ha grond in de omgeving van de hoeve, aan Gedeputeerde Staten van Limburg mee, dat hij de op zijn pachthoeve wonende Nicolaas Willems, vergunning heeft gegeven om

de ontginning voort te zetten van de Sint-Pietersberggroef nr. 2 (Zonneberg). Ook wees hij hem aan als opzichter en beheerder. Gedeputeerde Staten van het hertogdom Limburg bekrachtigden deze aanwijzing. Op 9 maart 1897 gaf mevrouw L. Philips-Neven verlof aan Nicolaas Willems om een doorgang te graven - via haar bijna 4 ha groot perceel - naar de aangrenzende eigendommen van Maielle, maar trok dit verlof op 21 juni 1898 bij deurwaardersexploit plotseling in. Toen Gustaaf Maielle toestemming vroeg om zijn mergelgroeve uit te breiden, werd hiertegen bezwaar gemaakt door de heer Crets-Straetmans, mevrouw Philips en de "Société des Amis des Sciences, Lettres et Arts". Gedeputeerde Staten wezen de bezwaarschriften af en verleenden op 29 maart 1899 vergunning aan Maielle om het ontginningsveld uit te breiden. Willems moest onder eigen grond, dus eigenlijk die van Maielle, een nieuwe doorgang graven vanaf de nieuwe ingang onder hoeve Lichtenberg naar de door hem te exploiteren groeve. Met Nicolaas Willems als beheerder en opzichter bereikte de groeve een grote productie, met name tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1917 werden ruim 13000 mergelblokken (42x22x20 cm) gezaagd en werden 700 ton mergelbrokken en 600 ton gezeefde mergel geproduceerd. Willems bewoonde toen de door hem gebouwde boerderij aan de Ursulinenweg. De productie liep terug tot 40 mergelblokken in 1925. Hij meldde toen op het productieformulier: "ik werk niet meer voorlopig".

De "Société des Amis des Sciences, Lettres et Arts" huurde gangen van mevrouw Emilie Crets-Straetmans, burgemeester Ceulen en mevrouw Philips voor het doen van onderzoek en het inrichten van een museum. Op 1 augustus 1903 erkende de "Société" dat mevrouw Edmond Crets - Straetmans als eigenaresse van het in groeve Lichtenberg aanwezige museum van mineralogische merkwaardigheden en van alles wat zich verder daar toen in bevond. Nicolaas Willems had intussen in groeve Zonneberg een eigen museum ingericht met tekeningen, beeldhouwwerken en "historische" opschriften, waarover we in de uitgave van januari jl. hebben kunnen lezen. Ook een nep-negendrup behoorde tot de bezienswaardigheden. Met twee musea in zo'n klein gebied is er voor beide musea weinig te verdienen. Willems werd er ook nog van beschuldigd, dat hij via zijn museum bezoekers rondleidde in het museum van de concurrentie, waardoor de "Société" schade leed. Daarop zochten de partijen toenadering. Edmond Crets-Straetmans en Nicolaas Willems sloten een contract. Zij kwamen overeen vanaf 15 juli 1910 de twee groeven onder Lichtenberg en Zonneberg toeristisch voor gezamenlijke rekening te gaan exploiteren. Dit zou voor beide groeves geschieden namens de "Société". Bezoekers moesten echter de vrije keuze hebben welk museum zij wensden te bezoeken. Toen begonnen werd met de grootschalige afgravingen ten behoeve van de cementproductie, kwamen de heer Maielle en ENCI overeen, dat enkel het museum van Zonneberg open bleef. Nicolaas Willems nam namens beide contractanten de exploitatie van dat museum op zich.

Nast deze activiteiten was Nicolaas Willems ook nog landbouwer en was hij bestuurslid van de Boerenleenbank. Ook had hij zitting in de gemeenteraad van de tot 1 januari 1920 zelfstandige gemeente Sint-Pieter. De laatste jaren voor de annexatie door Maastricht was hij wethouder en vormde hij met burgemeester Leon Ceulen en wethouder Arnold Jongen het dagelijks bestuur van de gemeente. Nicolaas Willems overleed op 20 februari 1935.

Stichting Oud Sint Pieter, Jo Morreau.

MEET THE UNDERGROUND PRESS

In het kort:

"Caeciliamis in onderaardse kapel" (*Heuvelland 20.10.2001*): in de **Katakomben**; **"Valkenburg helemaal Kerststad"** (*Idem 27.10.2001*): programma **Gemeentegrot**; **"Russische klanken uit hemel"** (*Idem 11.12.2001*): koor uit St.Petersburg in **Gemeentegrot**; **"Geulhemmergroeve open voor het publiek"** (*Idem 18.12.2001*): in **Geulhemmergroeve**; **"Kerstnacht in Gemeentegrot"** (*Idem 18.12.2001*): in...juist ja, de **Gemeentegrot**.

"Jesuieten meiselten untertage ein Museum" und **"Gänge unter dem Cannerberg beherbergen Kunst aus Sandstein"** (*Aachener Nachrichten von 18 Oktober 2001*): een lovend artikel over een bezoek aan de **JEZUIETENBERG**. Onze Oosterburen spreken ook over **"Hochzeitpaare im Jesuitenberg"**. De redactie is niet zo goed in Duits. Is dat nou sparen voor het huwelijk in de Jezuietenberg? Is het paren in de huwelijksnacht? Of is het een koppel dat trouwt of gaat trouwen? Wie het weet mag het zeggen.

"Sibbe een nieuwe wijk rijker" (*Heuvelland Aktueel van 11 december 2002*): de naam van het uitbreidingsplan **"Op de Mergelstoel"** verwijst naar de mergelwinning, die al eeuwenlang rond en onder Sibbe plaatsvindt. Het gangenstelsel van de **SIBBERGROEVE** strekt zich ook onder de woningen van het bouwplan uit.

"Blokbrekersambacht herleeft" en **"SIBBERGROEVE twee dagen open voor het publiek"** (*Heuvelland Aktueel van 18 december 2001*): op 28 en 29 december zullen gidsen op deze door de **harmonie St. Rosa en Mergelhandel MOLIN** georganiseerde open dag bezoekers rondleiden *"door deze mysterieuze en grillige werelden tijdens de rondleiding kan men de techniek van de blokbrekers bewonderen"*.

"Gemeenten niet aansprakelijk voor groeven" (*Dagblad de Limburger - DdL van 24 december 2001*): In de nieuwe mijnwet worden in plaats van het Staatstoezicht op de Mijnen nu de gemeenten met groeven in hun ondergrond, waar niet meer gedolven wordt, zèlf verantwoordelijk en aansprakelijk voor activiteiten in de groeven. De redenering is dat met deze activiteiten geld wordt verdiend en de gemeenten zelf het toezicht en onderhoud kunnen betalen. Wel blijft het advies van Staatstoezicht gratis. De gemeenten zien grote bezwaren, omdat ze niet altijd eigenaar zijn, gangen onder wegen en woonwijken doorlopen en over aansprakelijkheid in de nieuwe wet niets geregeld wordt. Als de gemeenten de taak van Staatstoezicht moeten overnemen, moet die kennis uitgebreid en anders georganiseerd worden en moeten speciale verzekeringen worden afgesloten. Dat kost allemaal geld, waarvoor nu op zijn minst een compensatie gevraagd wordt.

"Grondverzakking slaat krater in weg tussen Heerse velden" (*Het Laatste Nieuws*), **"Grondverzakking sleurt deel van weg in dieperik"** (*Het Belang van Limburg H.B.v.L.*) en **"Stuk weg verdwenen"** en **"Verzakking in België door instorten mergelgang"** (*Limburgs Dagblad L.D.*) van 3 januari 2002: langs een ruilverkavelingsweg in **HORPMAEL** (Heers) is een stuk grond van 10 op 8 meter en 5 meter diep weggezakt. Vermoedelijk is de inzakking ontstaan door insijpend water in een ondergrondse mergelgroeve. Burgemeester Kindermans van Heers: "Sinds mensenheugenis zitten er mergelgroeven onder de grond. De boe-

ren halen de grondstof al sinds de 9e eeuw uit de groeven om hun akkers er vruchtbaarder te maken. De groeven waren gestut door zware pilaren, maar door de vele regenbuien spoelt de grond weg en raken de pilaren ook uitgehold". Maatregelen tegen andere verzakkingen komen er niet. De gangen van de mergelgroeven zijn nooit in kaart gebracht en dus is het onbegonnen werk om ze dicht proberen te gooien.

"Natuurgebied bij Visé-Maastricht" (L.D. van 5 januari 2002): er is een verrassende doorbraak op til, nu de C.B.R. de gronden en hoeve van **CAESTERT** voor verkoop heeft aangeboden aan de Vlaamse en Waalse overheid. Als de plannen doorgaan, ontstaat er een enorm grensoverschrijdend natuurterrein. De diverse gemeenten mikken op een stevige Europese subsidie in het kader van grensoverschrijdende ontwikkelingsprojecten.

"Steeds meer vleermuizen" (L.D. van 9 januari 2002) : het aantal vleermuizen in Nederland is in 10 jaar tijd verdubbeld "*tot enkele miljoenen*". De honderden tellers hebben "*12.000 vleermuizen geteld*". 't Is een echte kniesoor of zuurpruim, die op dat verschil let!

"Reisje naar Afghaanse grotten" (DdL van 10 januari 2002): op de Vakantiebeurs in Utrecht biedt een reisorganisator een reis aan in Afghaans gebied waar "*mooie avontuurlijke grottencomplexen zijn, waar je leuke video's kunt opnemen*". Over het verblijf aldaar hoeft zich niemand zorgen te maken: "*Er komen straks weer tenten vrij*".

"Cementfabriek verkoopt hoeve en domein Caestert" (Het Laatste Nieuws van 10 januari 2002): de C.B.R. verkoopt de hoeve en 80 ha van **CAESTERT**. De vzw Natuurreservaten en Wielewaal, die samen het Natuurpunt vormen, willen 35 van de 80 ha kopen en aan dit Vlaamse deel van Caestert een blijvend groene bestemming aan geven. De gemeente Riemst is ook kandidaat, maar dat hangt van het prijskaartje af. En om dit verhaal in rijm te beëindigen: het Waalse Gewest koopt de rest.

"Ministerie onderschat mergelgrot"(L.D. van 12 januari 2002): volgens burgemeester Nuytens van Valkenburg heeft het Ministerie van Economische Zaken geen beeld van de feitelijke situatie in de mergelgroeven. Nu in de nieuwe mijnwet het Staatstoezicht op de Mijnen alleen nog maar verantwoording kent voor de daadwerkelijke ondergrondse steenwinning, voelen de mergelgemeenten zich in de steek gelaten en zijn ze zeer bevreesd voor de gevolgen van deze nieuwe ontwikkeling.

"Nooduitgang van grot alléén is niet veilig" (L.D. van 12 januari 2002): volgens de brandweercommandant zijn er op grond van de huidige wetgeving aanvullende maatregelen nodig en is de aanleg van de nieuwe nooduitgang in de **GEMEENTEGROT** op zich niet toereikend. Er zouden twee mogelijkheden zijn: een tweede parallelgang, zodat de vluchtende mensen kunnen uitwijken als de vluchtgang zich zelf vult met rook of het aanbrenge van brandwerende tussen-deuren in de 150 meter lange gang, die bij brand automatisch dicht gaan. Enschede, Volendam, Valkenburg, waar houdt het op? Voorstel redactie: grote bewapend betonnen rioolbuizen in de gangen. Voordeel? Als er iets instort of

brandt, is alles veilig en de bezoekers hebben toch het gevoel ondergronds te zijn!

"Valkenburg wil grot afstoten" (L.D. van 23 januari 2002) en **"Gemeente zet grot te koop"** (H.B.v.L.) van 25 januari 2002): de gemeente denkt erover om de **GEMEENTEGROT** af te stoten. Tot nu toe exploiteert de gemeente de grot zelf. *"Maar eigenlijk is dat niet ons werk. Anderen kunnen dat wellicht veel beter dan wij"*, aldus burgemeester Nuytens. Vorig jaar zijn de bezoekersaantallen volgens het L.D licht gedaald. Volgens H.B.v.L. is het aantal bezoekers fors gedaald. *"Dat is niet rampzalig. Maar het geeft wel aan dat mensen kennelijk uitgekeken raken op die grot"*.

"Gemeente op de thee bij minister Jorritsma" (L.D. van 23 januari 2002): een delegatie van de gemeenten Valkenburg, Maastricht, Margraten en Meerssen gaat morgen met Jorritsma praten over de verantwoordelijkheid in de mergelgrotten onder de nieuwe mijnwet. De gemeenten willen duidelijke afspraken over de vraag hoe in de praktijk wordt omgegaan met die verantwoordelijkheid.

"De aflopende zaak van inspecteur Miseré" (DdL van 24 januari 2002): laten we wel wezen: de foto van **WIEL** lijkt meer op het standbeeld van de onverzettelijke dokwerker in Rotterdam, dan op de vriendelijke inspecteur van Staatstoezicht op de Mijnen, zoals wij die kennen. Nu de oude mijnwet uit de tijd van Napoleon (1810) wordt gewijzigd, wordt het werkterrein van **MISERÉ** voor een groot deel verlegd naar Voorburg. Olie- en gaswinning in plaats van de heerlijke geur van mergel. Wiel, die zijn vader als het ware opvolgde bij Staatstoezicht, zal zich alleen nog bezig houden met het blokbreken in de **SIBBERBERG**. *"Aan welke persoon of instantie ik later die kennis moet overdragen, weet ik nog niet"*.

"Op jacht naar schatten in grotten van Kanne" en **"Egyptische schattenjacht in mergelgrotten Kanne"** (H.B.v.L. van 31 januari 2002): een evenementenbureau gaat **"een avontuurlijk parcours"** met een lengte van 4 kilometer uitzetten in het **AVERGAT**. De nodige vergunningen zijn aangevraagd, maar dat lijkt geen probleem te vormen. *"The Lost World" zal zich door de galerijen slingeren. Voor de verwachte 2000 tot 4000 bezoekers begint het avontuur, als de grote toegangspoort achter hun dicht valt. "Daarna moeten ze zich een weg banen door het doolhof van gangen, waarbij ze fysieke en mentale proeven krijgen voorgeschoteld"*. Misschien moeten we kandidaat SOK-leden maar eens naar Kanne sturen voor een mentaal en fysiek diploma.....

Met medewerking van de vaste correspondenten Nini van Bergen, Val re Ceulen, Ludo Claessens, Philip Duchateau, Peter Houben, Erik Lamkin, Gilberte Nicolaes en Jacques Maes.

Meet the Underground press werd bijgewerkt tot 11 februari 2002.
Voor kopieën, knipsels, uittreksels, enz. kunt u terecht op het bekende redactie-
adres:

Bovenstraat 28
B 3770 Kanne Riemst
Tel/fax 012 45 40 59 - 00 32 12 45 40 59
Email: tbreuls@skynet.be

Tot ziens op de ledenavond vrijdag 8 maart 19.30 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht!

Groeven in beheer bij de SOK danwel de stichting Ir. D.C. van Schaïk:

Bovengenoemde organisaties hebben een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.

Voor het betreden van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	043-3505490
Roothergroeve	John Hageman	043-3645419
Nieuwe groeve	Han Bochman	
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-3472560
St. Pietersberg (Noordelijk en Zonneberg)	Erik Lamkin	043-3479823
Scharnderberg	John Knubben	043-3611227
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Valère Ceulen	043-3211759
Keldertjes Slavante	Ad Lagas	043-3253586
Houbensbergske	Erik Honée	043-3256110

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direkt melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

- 1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
- 2^e Olav Hensing, Technische commissie
- 3e Ieder bestuurslid van de Van Schaïkstichting of de SOK. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 1.

De SOK en de Van Schaïkstichting stellen zich ten doel dat de afsluiting van de groeve binnen 24 uur hersteld is.

DRUKWERK

AFZ: NL 6215 AC 318

PTT Post

Port betaald

Port payé

Pays-Bas